

RECENZJA
osiągnięć naukowych
Pana dr Macieja Cesarza
sporządzona w ramach postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk
społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

I. Wymóg uzyskania stopnia naukowego doktora

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595, ze zm.) artykuł 16 ustęp 1 „Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną”.

Pan dr Maciej Cesarz jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Studiów Europejskich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (Zakład Polityk Unii Europejskiej). Stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa uzyskał na podstawie rozprawy pt. *Faszystowska doktryna Oswalda Mosleya*. Nadanie stopnia naukowego odbyło się na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego w 2005 r. Promotorem rozprawy w przewodzie doktorskim był Pan prof. dr hab. Zbigniew Rau (Uniwersytet Łódzki) i prof. dr hab. Elżbieta Kundera (Uniwersytet Wrocławski). Praca została wysoko oceniona przez recenzentów i komisję doktorską.

Habilitant występuje o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. nr 179, poz. 1065). Zakres oceny aktywności dr Macieja Cesarza zostanie podzielony na dwie części. Pierwsza dotyczy osiągnięć naukowo-badawczych, druga jest związana z oceną dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej. W takiej to kolejności zostanie oceniona aktywność Habilitanta.

II. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta

2.1. Osiągnięcie naukowe wskazane jako podstawa do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego

Główne osiągnięcie naukowo-badawcze wskazane przez Pana dr Macieja Cesarza w staraniach o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji stanowi cykl publikacji powiązanych tematycznie pt. *Polityka kontroli granic – uwarunkowania i kierunki rozwoju na przykładzie reżimu granicznego Unii Europejskiej*. Przedstawiony przez Habilitanta cykl publikacji obejmuje: 5 artykułów i 13 rozdziałów w pracach zbiorowych, w tym 5 pozycji w języku angielskim. Wszystkie pozycje zostały samodzielnie opublikowane przez Habilitanta. Zatem mamy do czynienia w pełni z autorskim cyklem publikacji przedstawiających problematykę badań dr Macieja Cesarza. Publikował On w prestiżowych czasopismach: Przegląd Europejski, Polish Political Science Yearbook, Rocznik Europeistyczny czy Pogranicze. Polish Borderland Studies. Za cenne należy uznać także artykuły wydane w pracach zbiorowych, w szczególności dedykowanych ściśle kwestiom kontroli granic, publikowane w różnych ośrodkach naukowych (UW, UAM, KUL). Świadczy to o umiejętności współpracy Habilitanta z tymi ośrodkami. Dwa artykuły w języku angielskim zostały opublikowane za granicą. Publikacje przedstawione w cyklu zostały napisane przez Habilitanta w latach 2007-2019. Rozkład publikacji włączonych do cyklu w tym czasie był zróżnicowany. W latach 2007-2010 Habilitant opublikował trzy pozycje. Koncentracja publikacji wystąpiła w latach 2013-2019. Ich częstotliwość systematycznie wzrastała, co stanowi potwierdzenie zaangażowania się Habilitanta w prowadzone przez Niego badania naukowe. W ujęciu ilościowym wyżej przedstawiony dorobek należy uznać za wystarczający do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

Autor cyklu dr Maciej Cesarz z punktu widzenia nauk o polityce i administracji podjął się badań o istotnym znaczeniu naukowym i praktycznym. Przedmiotem tych badań uczynił bowiem politykę kontroli granic, uwzględniając jej uwarunkowania i kierunki rozwoju. Dokonał tego na przykładzie reżimu granicznego Unii Europejskiej. Waga tych badań jest istotna ze względu na ich aktualność i praktyczne ich wykorzystanie. Uznaję to zatem za atut tego opracowania.

Autor prawidłowo sformułował cel swoich badań. Uczynił nim eksplanację i eksplorację głównych trendów kontroli granicznego ruchu osobowego, selektywnie

programowanej pod kątem danej kategorii osób korzystających z prawa wjazdu, jako formy reakcji państw na impulsy globalizacyjne i związane z nim nasilone przepływy migracyjne (autoreferat s. 9). Nie budzi on moich zastrzeżeń merytorycznych i został zrealizowany przez Habilitanta w procesie badawczym.

Sformułowaną przez Habilitanta główną hipotezę badawczą mówiącą, „że praktykowane współcześnie reżimy graniczne są nie tyle bardziej restrykcyjne, co bardziej selektywne. Działania państw w tym wymiarze nie są ukierunkowane na kontrolę ogółu korzystających z prawa wjazdu lecz profilowanych, konkretnie określonych kategorii osób. W wymiarze instytucjonalno-prawnym przekłada się to na globalną dywersyfikację prawa poszczególnych jednostek do przemieszczania się i podział migrantów na pożądaných i niepożądaných, zaś na poziomie technicznym na osoby stanowiące lub nie stanowiące zagrożenia” (autoreferat s. 9) uznaję w zasadzie za poprawną. Została ona uzupełniona hipotezami szczegółowymi. Uważam to za zabieg trafny pozwalający na doprecyzowanie głównej hipotezy badawczej. Habilitant mógł wzbogacić hipotezy szczegółowe jeszcze o kwestię wpływu procesów migracyjnych na rynek pracy w UE chociażby w relacji z eksponowaną w cyklu przez Kandydata Turcją. Stanowiłoby to pewne dopełnienie tych hipotez. Postawione przez Habilitanta hipotezy w toku przeprowadzonych badań zostały zweryfikowane. Jednak nie wskazuje On czy jest to pozytywna czy negatywna weryfikacja (autoreferat s. 27). Z treści przedstawionych wniosków wynika, że zostały one zweryfikowane pozytywnie.

Habilitant postawił również kilka dojrzałych pytań badawczych. Koncentrują się one wokół wpływu globalizacji i procesów migracyjnych na kontrolę granic; uwarunkowań procesu instytucjonalizacji polityki kontroli i zarządzania granicami UE; aktualnych trendów w polityce kontroli i ochrony granic; kryteriów selekcji osób przekraczających granice; dystrybucji prawa do przemieszczania się i zależności względem posiadanego obywatelstwa; korzyści i kosztów funkcjonowania strefy Schengen jako obszaru pozbawionego kontroli granic wewnętrznych; reakcji Schengen na presję migracyjną.

Dr Maciej Cesarz zadeklarował i wykorzystał w rozprawie następujące metody badawcze: prawno-dogmatyczną, systemową, instytucjonalną, komparatystyczną i analizy dyskursu. Zdecydowana większość metod jakie wykorzystał Habilitant jest typowa dla nauk o polityce i administracji, jednak jedna z nich prawno-dogmatyczna jest właściwa dla nauk prawnych. Zbliżoną do tej metody, a stosowaną w naukach o polityce i administracji jest metoda instytucjonalno-prawna. Habilitant zasygnalizował ją jako instytucjonalną. Na uwagę zasługuje fakt, że w odniesieniu do wymienionych metod badawczych Kandydat zastosował

obszerne wyjaśnienia do czego zostały one wykorzystane w przeprowadzonych przez Niego badaniach (autoreferat s. 11-13). Uznaję to za zabieg trafny i pożądany. W opisie dotyczącym wykorzystania została uwzględniona kolejna metoda badawcza charakterystyczna dla nauk o polityce i administracji – metoda decyzyjna, która ma kluczowe znaczenie dla weryfikacji hipotezy. Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych pozwoliło Habilitantowi na pełne i przekonujące wyjaśnienie istoty granicznej kontroli przepływów osobowych. Uczynił to w sposób świadomy i uzasadniony.

Przedstawiony dorobek Habilitanta w sposób interesujący prezentuje obraz postępującej dywersyfikacji prawa do przemieszczania się w realiach zglobalizowanego świata, traktując mobilność jako jedną z elementarnych swobód, umożliwiającą realizację pozostałych praw jednostki. Zawężenie badań w niektórych publikacjach wynika z przyjętej koncepcji mobilności międzynarodowej. Habilitant definiuje ją jako „przepływ osób przez granice państwowe” lub „przestrzenne przemieszczanie się ludzi pomiędzy jednostkami politycznymi (głównie państwami)” (autoreferat s. 5). Odróżnia tym samym prawo do mobilności, rozumiane jako możliwość legalnego przemieszczania się i przekraczania granic, od prawa do pobytu. Stąd też w prezentowanym dorobku dominują publikacje zogniskowane wokół badań mobilności krótkoterminowej opartej na systemie wizowym, która – jak słusznie dowodzi Autor prezentowanych publikacji, na ogół poprzedza pobyt długoterminowy w państwie wjazdu („*The Diversity of Citizenship of Palestinians and its Impact on their Mobility: Passport and Visa Issues*”, „*Polityka wizowa Unii Europejskiej jako metoda kontroli przekraczania granic*”).

Analizowane przez dr Macieja Cesarza współczesne środki kontroli przemieszczania się warunkowane przez potencjalne lub rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa wiążane są ze zjawiskiem nielegalnego przedłużenia pobytu po wygaśnięciu wizy lub nielegalną imigracją, czemu daje on wyraz w publikacjach (m.in. „*Polityka wizowa Unii Europejskiej jako metoda kontroli przekraczania granic*”, „*Wizy humanitarne jako instrument eksterytorialnej kontroli przepływów migracyjnych*”, „*Rola Turcji w polityce migracyjnej Unii Europejskiej*”).

W opracowaniach wchodzących w skład cyklu Habilitant wykazuje się także bardzo dobrą znajomością szeroko rozumianej problematyki migracyjnej. Odnosi to w szczególności do kwestii funkcjonowania obywateli państw trzecich na unijnym rynku pracy („*Access to the EU Labour Market for the Third Country Nationals: The Case of Free Movement of the Workers between Turkey and the EU*”, „*EU Blue Card system – legal foundations, principles and controversies*”).

Habilitant precyzyjnie ujmuje pojęcia związane z prawem do przemieszczania się i zagadnieniem kontroli granic. Wskazuje to na wysokie kompetencje terminologiczne Kandydata. Podejmuje udane próby definiowania wieloaspektowych znaczeń terminów: wizy humanitarne („*Wizy humanitarne jako instrument eksterytorialnej kontroli przepływów migracyjnych*”), ekstraterytorializacja reżimu wizowego i globalna dywersyfikacja mobilności, outsourcing usług wizowych („*Polityka wizowa Unii Europejskiej jako metoda kontroli przekraczania granic*”) readmisja („*Dialog wizowy Unii Europejskiej z Turcją w świetle porozumienia o readmisji z 16 grudnia 2013*”). Świadczy to rzetelnej znajomości badanej problematyki, a w szczególności dotyczącej jej aktualnej literatury. Z podobną oceną mamy do czynienia w przypadku terminów anglojęzycznych, takich jak *remote control*, *pre-screening*, *debordering*, *visa-overstayers* czy *extraterritoriality* („*Polityka wizowa Unii Europejskiej jako metoda kontroli przekraczania granic*”, „*Carriers' liability in the European Union in the era of migration and the refugee crisis*”). Dotyczą one funkcjonowania krajowej i unijnej polityki kontroli granic, w odniesieniu do których występują trudności z przekładem na język polski. Przedstawione terminy Habilitant wykorzystuje do analizy zasad funkcjonowania unijnego i krajowego reżimu granicznego czy uprawnień pracowników będących obywatelami państw trzecich na rynku pracy UE.

Dr Maciej Cesarz wykazał się umiejętnością połączenia podejścia neorealistycznego z koncepcją europeizacji. Uwidoczniło się to w zakresie polityki kontroli granic („*Kontrola mobilności a suwerenność terytorialna państw*”, „*Wpływ członkostwa Polski w strefie Schengen na zmiany w polskiej polityce wizowej*”, „*The evolution of Polish Visa Policy after entering the EU and the Schengen Area*”). Należy jednak zauważyć, że w znikomym stopniu wykorzystał neofunkcjonalizm i konstruktywizm. Pozwoliły one w pewnym stopniu na zbadanie problematyki dotyczącej rachunku zysków i strat oraz kulturowym znaczeniu współpracy państw funkcjonujących w ramach Schengen („*Ekonomiczny i kulturowy wymiar funkcjonowania strefy Schengen*”).

Artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych posiadają wyraźny podział na poszczególne części, co pozwoliło Habilitantowi na bardziej przejrzyste ukazanie interesujących dociekań badawczych jakie prowadził. Świadczy to o umiejętności precyzowania prowadzonych przez Niego badań. Dzięki zastosowanym podziałom publikacje są bardziej czytelne dla odbiorcy. Prace jakie opublikował Habilitant miały zasięg krajowy i zagraniczny. Znalazły one odzwierciedlenie poza rodzimą uczelnią i Jego bezpośrednim środowiskiem naukowym. Wskazane byłoby, aby Habilitant w cząstkowych opracowaniach zasygnalizował zastosowane metody badawcze. W swoich badaniach Habilitant w związku ze

swobodą przemieszczania się uwzględnił w szczególności Turcję, Izrael i Autonomię Palestyńską. Warto byłoby uzasadnić bardziej szczegółowo dlaczego odwołał się do tych przykładów i skoncentrował na Turcji, której poświęcił pięć artykułów w przedstawionym cyklu.

W moim przekonaniu pewną słabością części artykułów zaliczonych do osiągnięcia habilitacyjnego jest przywiązanie Habilitanta do narracji prawniczej, a niekiedy sformalizowanej jej analizy. W treściach niektórych publikacji jest ona dominująca. Autor skutecznie jednak starał się to zniwelować. Stanowi to zapewne pokłosie uzyskania przez Habilitanta stopnia doktora nauk prawnych. Może to budzić pewne zastrzeżenia, nie mniej jednak trudno sobie wyobrazić przeprowadzenie badań dotyczących kontroli granic i migracji bez udziału analizy prawnej. Stanowi ona konieczny substrat do przeprowadzenia tego rodzaju badań. Zawężone podejście badawcze nie pozwala na pełne i przekonywujące wyjaśnienie specyfiki procesów dotyczących przepływu osób przez granice państwowe. Należy uznać, że badania jakie przeprowadził Habilitant wymagają podejścia interdyscyplinarnego z zachowaniem koniecznego substratu nauk o polityce i administracji, co zostało uczynione.

Zadowolenie z lektury przedstawionego do recenzji cyklu publikacji byłoby jeszcze większe, gdyby Habilitant bardziej wnikliwie uwzględnił w swoich opracowaniach kwestię skuteczności oddziaływania instrumentów stosowanych w polityce kontroli granic i migracji na prowadzenie i koordynację polityki zatrudnienia i rynku pracy w UE. W kwestii polityki zatrudnienia oznaczałoby to skuteczność oddziaływania instrumentów polityki kontroli granic na rynek pracy pod kątem potrzeb gospodarki europejskiej, godzenia interesów pracodawców i osób zatrudnionych oraz osiągnięcia pełnego stanu zatrudnienia. Natomiast w przypadku polityki rynku pracy możemy mówić o skuteczności rozwiązywania problemów strukturalnych i poprawie jego funkcjonowania.

Wysoko oceniam wykorzystany w cyklu materiał analityczny, zawierający nie tylko akty prawa pierwotnego i pochodnego Unii Europejskiej ale również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE, oraz szereg unijnych dokumentów o charakterze politycznym i administracyjnym. Zostały one trafnie uzupełnione aktami prawa międzynarodowego i krajowego, zarówno państw członkowskich UE, w tym Polski, jak również do państw trzecich, takich jak Turcja, Izrael z uwzględnieniem Autonomii Palestyńskiej i Stanów Zjednoczonych. Wykorzystanie źródeł wtórnych ujętych w prezentowanym cyklu publikacji, wskazuje na gruntowną znajomością literatury przedmiotu przez Habilitanta. W opracowaniach została wykorzystana szeroka i aktualna literatura anglojęzyczna. Oceniam

to jako zabieg trafny i pożądany, bowiem tematyka poruszana przez Habilitanta, a dotycząca polityki kontroli granic i związanych z nią migracji, daje ku temu podstawę. Niewątpliwie zwiększyło to walory poznawcze pracy. Należy uznać to za atut cyklu.

W dorobku Habilitanta uwidacznia się brak samodzielnej monografii (nie jest to jednak wymóg obligatoryjny dla aplikowania o stopień doktora habilitowanego) i prac pod Jego redakcją naukową. Jest to poniekąd zastanawiające, ponieważ publikował w specjalistycznych pracach zbiorowych, związanych z tematyką jaką podejmuje w swoich badaniach. Habilitant winien również wykorzystać swoją mocną stronę jaką jest biegła znajomość języka angielskiego i posiadane merytoryczne kwalifikacje do recenzowania monografii, czy prac w wersji anglojęzycznej. Zachęcam również Habilitanta do zamieszczania swoich publikacji w czasopismach uwzględnionych w bazach Journal Citation Reports lub Web of Science związanych z Jego tematyką badań.

Cykl publikacji powinien stanowić świadomie ukształtowaną całość, nie może on stanowić przypadkowego zbioru. Powinno to być osiągnięcie o znacznym potencjale twórczym, a co najważniejsze, wносить znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji.

Przedstawiony dorobek w ramach osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitanta jako podstawa do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego posiada charakter politologiczny ze względu na przedmiot badań i zastosowane metody. Zawarte w cyklu publikacje mieszczą się tematycznie w tytule osiągnięcia naukowego. Spełniają również wymogi stawiane pracom naukowym. Zostały one napisane poprawnie pod względem merytorycznym i metodologicznym.

Podsumowując należy stwierdzić, że przedstawiony przez Habilitanta cykl publikacji stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji ponieważ:

- odnosi się do aktualnego problemu badawczego z jakim mamy do czynienia w UE, a dotyczącego kontroli przepływów osobowych;
- analizowany przez Niego problem badawczy ma coraz większe znaczenie ze względów poznawczych, w związku z nasilaniem się procesów migracyjnych przybierających zasięg globalny;
- podjął udane próby definiowania wieloaspektowych znaczeń terminów: wizy humanitarne ekstraterytorializacja reżimu wizowego i globalna dywersyfikacja mobilności, outsourcing usług wizowych, readmisja;

- dokonał wnikliwych badań dotyczących powiązań między polityką zewnętrzną, bezpieczeństwem i przepływami osób przez granice w szczególnym odniesieniu do współzależności kwestii zezwoleń na wjazd z innymi wymiarami aktywności UE;

Konkludując, przedstawiony przez Habilitanta cykl publikacji *Polityka kontroli granic – uwarunkowania i kierunki rozwoju na przykładzie reżimu granicznego Unii Europejskiej* jako główne osiągnięcie badawcze - mimo wniesionych uwag krytycznych - oceniam pozytywnie. Jest to zagadnienie istotne dla poznania naukowego. Daje ono podstawy do poparcia wniosku o nadanie Panu dr Maciejowi Cesarzowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

2.2. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitanta

Poza przedstawionym podstawowym nurtem badań, jakim są uwarunkowania i kierunki rozwoju polityki kontroli granic na przykładzie reżimu granicznego UE Habilitant prowadzi badania w trzech obszarach naukowych: faszyzmem, prawem Unii Europejskiej oraz jak to określa Habilitant „szeroko rozumianym obszarem europeistyki” (autoreferat, s. 33). W zakresie pierwszego obszaru badawczego dr Maciej Cesarz opublikował jedną monografię, 4 artykuły naukowe i jeden rozdział w pracy zbiorowej. W kolejnym dotyczącym prawa UE Habilitant wykazał się 3 rozdziałami w pracy zbiorowej. Ostatnia przestrzeń naukowa Kandydata zaowocowała 3 rozdziałami w pracach zbiorowych i 1 artykułem naukowym.

Przedstawione przez Habilitanta publikacje jako pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze wskazują koncentrację Jego zainteresowań na trzech obszarach. Zatem dorobek w tym zakresie pozbawiony jest wielowątkowości, co sprzyja koncentracji badań. Dla lepszego zoptymalizowania swoich badań naukowych proponowałbym Habilitantowi doprecyzować nazwę trzeciego obszaru badawczego. Zapewne przyczyniłoby się to do lepszego prowadzenia badań pod względem jakościowym. Dokonałbym również przeniesienia z obszaru trzeciego pozycji *Stosunki gospodarcze Unii Europejskiej z Chinami. Wybrane aspekty współpracy gospodarczej w świetle uwarunkowań prawnych do 2005 roku*, [w:] J. Wardęga (red.), *Współczesne Chiny w kontekście stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013 do drugiego związanego z prawem UE. Dr Maciej Cesarz jest samodzielnym autorem wszystkich przedstawionych publikacji, za wyjątkiem wymienionej wyżej pozycji. Warto byłoby, aby Habilitant w perspektywie dalszego dojrzałego rozwoju naukowego zastanowił się nad zastąpieniem

trzeciego kierunku badań bardziej nowatorskim. Zaprezentowane publikacje w znacznej mierze związane są z rodzimą uczelnią Kandydata, tym samym wykorzystał On możliwości stworzone przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego w zakresie publikowania prac naukowych.

Przedstawione do oceny pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitanta mieszczące się w zakresie nauk o polityce i administracji zostały napisane w zasadzie poprawnie pod względem metodologicznym z wykorzystaniem właściwych metod i technik badawczych, nie zawsze sygnalizowanych w pracach. W niektórych publikacjach uwidacznia się brak podziału na części składowe, co zmniejsza ich przejrzystość. Autor w swoich opracowaniach przedstawiał interesujące wnioski, stanowiące potwierdzenie umiejętności argumentowania. W swoich pracach Habilitant stosuje język naukowy wykorzystując aktualne źródła zagraniczne, co czyni prace bardziej wartościowe.

Stwierdzam, że osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitanta pod względem ilościowym i jakościowym (metodologicznym i merytorycznym) na poziomie zadawalającym spełniają wymogi jakie są stawiane osobom się starającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie nauk o polityce i administracji.

2.3. Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Habilitant nie deklaruje samodzielnego kierowania międzynarodowym lub krajowym projektem badawczym. Brał udział i zrealizował dwa granty w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Przedmiotem badań tych przedsięwzięć była polityka imigracyjna i wizowa Unii Europejskiej. Kandydat uczestniczył i zrealizował grant w ramach Visegrad University Studies Grants (VUSG), który dotyczył doświadczeń Polski w ramach swobody przepływu osób po przystąpieniu do Unii Europejskiej oraz europeizacja polskiej polityki wizowej (autoreferat, s, 36). Szkoda, że Habilitant nie przedstawił szerzej na czym polegała Jego rola w przedstawionych przedsięwzięciach. Tematycznie wszystkie zrealizowane projekty są zgodne z zasadniczą problematyką badawczą dr Macieja Cesarza.

Wskazane byłoby jednak, aby Habilitant zwiększył swoją aktywność i w szerszym zakresie uczestniczył w zagranicznych i krajowych grantach badawczych. Działanie to jest istotne z punktu widzenia dalszego rozwoju naukowego.

2.4. Wygłaszanie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Jak wynika z przedstawionego przez Habilitanta autoreferatu, uczestniczył on w ponad 30-tu międzynarodowych zagranicznych i krajowych konferencjach, seminariach i debatach naukowych (autoreferat, s. 34). Wygłosił na nich referaty w języku polskim i angielskim. Były one organizowane przez ośrodki naukowe z zagranicy (Dokul Eylül Universitesi – Turcja, University of Pecs – Węgry) i Polski (UW, UW, KUL, UJK). Tym samym Habilitant nie ograniczał się tylko do lokalnych wystąpień, co wskazuje na umiejętność współpracy z ośrodkami naukowymi w Polsce i za granicą. Na uwagę zasługuje udział Habilitanta w Kongresach Politologii i Europeistyki oraz corocznych konferencjach organizowanych w Collegium Polonicum w Słubicach i na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach (konferencja Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich). Wystąpienia Habilitanta związane były z prezentowanym przez Niego osiągnięciem naukowym (autoreferat, s. 35). Ponadto uczestniczył On w corocznych seminariach organizowanych przez Biuro Parlamentu Europejskiego we Wrocławiu. Jest także regularnym uczestnikiem seminariów poświęconych wymianie wiedzy i doświadczeń między kadrami akademicką, a praktykami z Frontexu, Polskiej Straży Granicznej, Policji czy Europolu. Habilitant współorganizował i przewodniczył obradom paneli naukowych. Występował również w roli eksperta. Co prawda, jak wykazano wcześniej, Habilitant uczestniczył w konferencjach organizowanych przez ośrodki zagraniczne, lecz nie jest to imponujący wynik. Zatem powinien On w szerszym zakresie skoncentrować się na uczestnictwie w konferencjach naukowych organizowanych za granicą.

Biorąc pod uwagę inne niż główne osiągnięcie naukowe, stwierdzam, że dają one podstawy do poparcia wniosku o nadanie Panu dr Maciejowi Cesarzowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

III. Ocena w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

3.1. Osiągnięcia w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego

W ramach działalności dydaktycznej Habilitant prowadzi zajęcia w języku polskim i angielskim (Area of Freedom, Security and Justice in the EU, EU as Legal Area, EU law, Legal aspects of European Integration, Schengen and Beyond: EU Border Management) na

kierunku politologia, europeistyka, dyplomacja europejska, w ramach programu MA in European Studies oraz programu Erasmus ze znacznej i zróżnicowanej liczby przedmiotów. Wskazuje to na znaczący dorobek dydaktyczny. Kandydat prowadzi również seminaria licencjackie. Wypromował 21 licencjatów i 1 magistra. Dr Maciej Cesarz jest promotorem pomocniczym jednej rozprawy doktorskiej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, co należy uznać za istotne osiągnięcie w zakresie dorobku dydaktycznego i wartościowy krok ku dalszemu rozwojowi naukowemu. Dorobek dydaktyczny Habilitanta wpisuje się w nurt badań jakie prowadził. Aktywność dydaktyczna Pana dr Macieja Cesarza znalazła uznanie wśród władz uczelni. Otrzymał On w 2010 r. specjalną nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne jako zastępcy dyrektora Instytutu Politologii ds. nauczania.

Niewątpliwie sukcesem Habilitanta jest udział w roli eksperta na spotkaniu eksperckiego zespołu Ewaluacji Raportu z bezpieczeństwa granic RP zorganizowanego przez MSWiA i firmę Agrotec. Udział stanowi potwierdzenie merytorycznej wiedzy jaką posiada Habilitant. Została ona również doceniona przez udział w audycjach telewizyjnych i radiowych (TVP3 Wrocław, Radia Zet, Radia Luz i Radia Wrocław). Zatem Habilitant dzielił się swoją wiedzą merytoryczną nie tylko regionalnie, ale miała ona zasięg ogólnopolski.

W zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego Pan dr Maciej Cesarz zbudował solidną pozycję o charakterze ponadregionalnym. Jego działania nie ograniczały się tylko do Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, lecz wykraczały poza jego ramy. Ze swoją wiedzą docierał on do zróżnicowanego pod względem wiekowym odbiorcy, organizując cykl wykładów dla szkół średnich na terenie Wrocławia, związanych z problematyką UE w ramach Programu Edukacyjnego pt. EDU. Należy to uznać za atut działalności w ocenianym zakresie. Wykazywał się przy tym odpowiednim przygotowaniem merytorycznym. Habilitant recenzował teksty w dwóch zewnętrznych czasopismach: *Politeja UJ* i *Pogranicze. Polish Borderland Studies UO*. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (2006) i Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich (2012). W aktywności Habilitanta brakuje jednak zaangażowania się w międzynarodowe stowarzyszenia naukowe, rady programowe, czy redakcje naukowe czasopism. Udział w tych przedsięwzięciach stworzyłby mu możliwości do lepszego wykorzystania posiadanych przez Niego predyspozycji w zakresie posiadanej wiedzy i znajomości języka angielskiego.

Habilitant dał się również poznać jako solidny i dobry organizator. Wykazał duże zaangażowanie w sprawy organizacyjno-administracyjne, którym poświęcił znaczną część

swojej aktywności uniwersyteckiej. Pełnił szereg ważnych funkcji kierowniczych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Najważniejsze z nich to: Zastępca Dyrektora ds. studiów stacjonarnych Instytutu Politologii, a później Zastępca ds. nauczania, zastępca Kierownika ds. ogólnych Katedry Studiów Europejskich UWr. Jest reprezentantem adiunktów w Radzie Wydziału Nauk Społecznych UWr i Radzie Katedry Studiów Europejskich. Pełni funkcję koordynatora anglojęzycznych studiów magisterskich *MA in European Studies*. Jego zaangażowanie w działalność organizacyjną zostało docenione. Otrzymał On Brązowy Krzyż Zasługi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za działalność organizacyjną. Należy uznać to za znaczne i niecodzienne wyróżnienie.

3.2. Osiągnięcia w zakresie współpracy międzynarodowej

W zakresie współpracy międzynarodowej Habilitant zrealizował wyjazd naukowo-badawczy na University of Malta (22.09-20.12.2014). Dotyczył on badań nad polityką wizową i migracyjną. W ramach wizyty prowadził wykłady i seminaria w języku angielskim dla studentów I-go i II-go stopnia studiów. Przeprowadzona przez Niego kwerenda biblioteczna w znacznej mierze dotyczyła prezentowanego osiągnięcia naukowego i posłużyła do przygotowania zawartych w niej pozycji. Dr Maciej Cesarz w zakresie współpracy międzynarodowej odbył również zagraniczne wyjazdy dydaktyczne na których prowadził wykłady (Turcja, Niemcy, Rumunia, Hiszpania, Republika Czeska). Szkoda jednak, że Habilitant dość skrótowo przedstawił informacje na temat wykładów szczególnie na Malcie. Mógł bardziej szczegółowo opisać zakres przeprowadzonych przez siebie wykładów. Przedstawić, jakiej tematyki dotyczyły prowadzone przez Niego seminaria. W znaczny sposób wzbogaciłoby to obraz Jego współpracy z otoczeniem międzynarodowym. Współpraca międzynarodowa Habilitanta przejawiała się również w udziale w zagranicznych konferencjach naukowych Izmir (Turcja) dwa razy, Pecs (Węgry).

W mojej ocenie przedstawiony dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpracy międzynarodowej przez dr Macieja Cesarza dają poparcie dla wniosku o nadanie Kandydatowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

IV. Konkluzja ogólna recenzji

W mojej ocenie dorobek naukowy dr Macieja Cesarza pod względem ilościowym i jakościowym jest pozytywny. Wartość merytoryczną publikacji przedstawionych do recenzji należy uznać za oryginalne opracowanie naukowe. Habilitant potwierdził w nich swoje

umiejętności analityczne i syntetyczne. Problematyka badań jaką zajął się Habilitant, a dotycząca polityki kontroli granic z uwzględnieniem uwarunkowań i kierunków jej rozwoju, uwzględniając reżim graniczny UE oraz wybranych państw trzecich należy uznać za nośną poznawczo i trudną badawczo. Zarysowana przez Habilitanta problematyka stanowi walor opracowania. Na przestrzeni ostatniej dekady można co prawda odnotować znaczny rozwój studiów migracyjnych, to kwestie samej kontroli granic w odniesieniu do instrumentów polityki wizowej są słabo reprezentowane w nauce. Przeprowadzone badania pozwalają na usytuowanie Habilitanta jako doświadczonego badacza polityki kontroli granic i kwestii wizowych.

Prace Habilitanta stanowią przyczynek do rozwoju nauk o polityce i administracji. Dokonał on trafnej analizy powiązań między polityką zewnętrzną, bezpieczeństwem i przepływami osób przez granice, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki współpracy państw w ramach Unii Europejskiej, co należy uznać za nowe spojrzenie na przedstawioną problematykę.

Pozytywnie oceniam zaangażowanie Habilitanta w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej.

Uwzględniając wymogi jakie niesie za sobą Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595, ze zm.) oraz rozporządzenie z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165) stwierdzam, że wskazany przez Habilitanta cykl publikacji pt. *Polityka kontroli granic – uwarunkowania i kierunki rozwoju na przykładzie reżimu granicznego Unii Europejskiej* jako osiągnięcie stanowiące podstawę do ubiegania się o ten stopień, osiągnięcia w zakresie naukowo-badawczym, dydaktycznym i popularyzatorskim oraz współpracy międzynarodowej stanowią wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Uwzględniając zatem walor poznawczy całego dorobku wnioskuję o poparcie wniosku o nadanie dr Maciejowi Cesarzowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

Ireneusz Kraś

